

**FILOLOGIYA FANLARINI O'QITISH ORQALI TA'LIM SIFATINI OSHIRISHDA INNOVATSION
YONDASHUVLAR.**

**Aminova Zulfizar Azimjon qizi
Samarqand davlat chet tillar instituti**

Annotatsiya: Ta'lim jarayoniga qaratilgan yangicha yondashuv-innovatsion metodlar, interfaol harakatlarning o'quv mashg'uloti sifatini oshirishga qaratilgan zamonaviy metodlarning ta'siri haqida mulohaza yuritiladi.

Kalit so'zlar: innovatsion ta'lim, innovatsiya, interfaol metodlar, pedagogik innovatsiya, savolga asoslangan ta'lim metodi

Odamzod bu ko'hnayi zamonda istiqomat qilar ekan, yangiliklar tomon, yangi zamonaviy hayot qurish tomon intilib boraveradi. Ta'lim ham insondan yangilik kutadi, uni yangilab turmasa, hayotga tatbiq etmasa u o'z kuchini asta-sekin yo'qotib boraveradi. Hozirda o'quv yurtlari o'quvchi yoshlardan ijodkorlik, ziyraklik, mehnatkashlik, yangi marralar talab etadi. O'quv mashg'ulotlarini sifatini tubdan oshirish maqsadida bugun innovatsion texnologiyalar, interfaol metodlar, innovatsion ta'lim haqida siz bilan fikr yuritimiz.

Bilamizki, innovatsion texnologiyalar innovatsion metodlar, innovatsion metodlar esa innovatsion tadqiqotlarni o'z ichiga oladi. Keling unda innovatsiya so'zi nima ekanligiga oydinlik kiritsak:

Innovatsiya tushunchasi ingliz tilidan olingan bo'lib "innovation"- yangilik kiritish, ixtiro degan ma'nolarni anglatadi. Ta'lim jarayonida esa bu so'zning mohiyati miqdorning sifat tomon almashinishi, ya'ni kuchli darajadagi sifat bu esa o'quv mashg'ulotlarida interfaol harakatlar fikrni ifodalash uchun imkoniyatlar muhayyo etish, hayotiy tajribalarni isloh qilish, yangi va samarali yondashuv va strategiyalar orqali ifodalanadigan atamalarning jamlanmasidir.

Pedagogik innovatsiyalar tegishli sohada ijobiy o'zgarishlarni namoyon etish, sifat jihatdan yuqori natijalarga erishish maqsadida qo'llaniladi. Bu turdagi innovatsiyalarni izohlash quyidagi bosqichlarda o'z aksini topadi:

- 1-bosqich Yangi g'oyaning tug'ulishi (Kashfiyot bosqichi);
- 2-bosqich Yangi g'oyaga tayangan holda yangilikni asoslanishi;
- 3-bosqich Asoslangan yangilikning amaliyotda foydalanilishi;
- 4-bosqich Yangilikning yoyilishi va keng ko'lamda amaliyotga tatbiq etilishi;
- 5-bosqich Yangilikning tegishli sohada hukmronlik qilishi;
- 6-bosqich Muqobillik.

Yuqorida qayd etilgan innovatsion ta'lim bosqichlari o'quv mashg'ulotlarda foydalanilsa ta'lim sifatini, mahsuldorligini oshirishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Innovatsiyalarning asosiy ko'rinishlari: yangi g'oyalar, tizim yoki faoliyat yo'nalishini o'zgartirishga qaratilgan aniq maqsadlar, noan'anaviy yondashuvlar, odatiy bo'lmagan tashabbuslar, ilg'or ish uslublari.

Innovatsion ta'lim o'z navbatida innovatsion metodlar ya'ni interfaol metodlarning qo'llanilishi bilan o'z aksini topadi. Zamonaviy ta'limni tashkil etishga qo'yiladigan muhim talablardan biri ortiqcha ruhiy va jismoniy kuch sarf etmay, qisqa vaqt ichida yuksak natijalarga erishishdir. Qisqa vaqt orasida muayyan nazariy bilimlarni o'quvchilarga yetkazib berish, ularda ma'lum faoliyat yuzasidan ko'nikma va malakalarni hosil qilish, shuningdek, o'quvchilar faoliyatini nazorat qilish, ular tomonidan egallangan bilim, ko'nikma, malaka darajasini baholash o'qituvchidan yuksak pedagogik mahorat hamda ta'lim jarayoniga nisbatan yangicha yondoshuvni talab etadi.

Pedagogik texnologiya o'z mohiyatiga ko'ra subyektiv xususiyatiga ega, ya'ni, har bir pedagogik ta'lim va tarbiya jarayonini o'z imkoniyati, kasbiy mahoratidan kelib chiqib holda ijodiy tashkil etishi lozim. Qanday shakl, metod va vositalar yordamida tashkil etilishidan qat'iy nazar pedagogik texnologiyalar:

- pedagogik faoliyat samaradorligini oshirish;
- o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasida o'zaro hamkorlikni qaror toptirish;
- o'quvchilar tomonidan o'quv predmetlari bo'yicha puxta bilimlarning egallanishini ta'minlashi;
- o'quvchilarda mustaqil, erkin va ijodiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishi;
- o'quvchilarning o'z imkoniyatlarini ro'yobga chiqara olishlari uchun zarur shart-sharoitlarni yaratish;

"Aqliy hujum" metodi o'quvchilarning mashg'ulotlar jarayonidagi faolliklarini ta'minlash, ularni erkin fikr yuritishga rag'batlantirish hamda bir xil fikrlash inersiyasidan ozod etish, muayyan mavzu yuzasidan rang-barang g'oyalarni to'plash, shuningdek, ijodiy vazifalarni hal etish jarayonining dastlabki bosqichida paydo bo'lgan fikrlarni yengishga o'rgatish uchun xizmat qiladi.

"Aqliy hujum" metodi A.F.Osborn tomonidan tavsiya etilgan bo'lib, uning asosiy tamoyili va sharti mashg'ulotning har bir ishtirokchisi tomonidan o'rtaga tashlanayotgan fikrga nisbatan tanqidni mutlaqo ta'qiqlash, har qanday luqma va hazil-mutoyibalarni rag'batlantirishdan iboratdir. Bundan ko'zlangan maqsad o'quvchilarning mashg'ulot jarayonidagi erkin ishtirokini ta'minlashdir. Ta'lim jarayonida ushbu metoddan samarali va muffaqiyatli foydalanish o'qituvchining pedagogik mahorati va tafakkur ko'lamining kengligiga bog'liq bo'ladi. "Fikriy hujum" metodidan foydalanish chog'ida o'quvchilarning soni 15 nafardan oshmasligi maqsadga muvofiqdir.

Bundan tashqari aqlni zakovatga chorlaydigan metodlardan biri bu So'rovga asoslangan ta'lim agar o'rganish savolga asoslangan bo'lsa-chi? Aynan mana bu so'rovga asoslangan ta'lim haqida. Ushbu yondashuvda o'qituvchi o'quvchilarni tanqidiy fikrlash va muammoni hal qilish qobiliyatlarini rivojlantirishga yo'naltiradi. Ushbu ko'nikmalarni o'rganish uchun o'qituvchi talabalarga o'z jarayonlarini o'ylashga yordam beradi, ularga mumkin bo'lgan yondashuvlarni o'rgatadi va turli usullarni sinab ko'rishga undaydi. Talabalar jarayonning bir qismi sifatida muvaffaqiyatsizlikka rag'batlantiriladi va keyin keyingi faoliyatda o'z faoliyatini yaxshilaydi. Talabalar o'rgatilgan javoblarni takrorlash o'rniga, talabalar savollarga o'zlari javob izlashni o'rganadilar. Shunday qilib, talabalar kuchli tadqiqot qobiliyatlarini rivojlantiradilar. Bundan tashqari, bolalar javob berish uchun savollarni qanday tanlashni va qanday savollar berishlari mumkinligini o'rganadilar. Bu yondashuv talabalarning faol ishtirokini talab qilgani uchun ham o'quvchilarga qaratilgan. O'qituvchi rahbarlik qiladi va o'rgatadi, ammo talabalar ham o'quv mavzularini tanlashda yordam berishadi. Bu metod innovatsion ta'lim metodlaridan biri hisoblanib ongni tanqidiy fikrlash orqali savol berib hujum qilishdir.

Xulosa so'nggida shuni ta'kidlab o'tish joizki, bu kabi interfaol metodlar o'quvchilarning dars mashg'ulotlariga bo'lgan qiziqishlarini yanada kuchaytirish, ularni darslarga jalb etish, eng muhimi o'quvchilarning bilim darajasi oshishiga katta hissa qo'shishiga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Nazirova X.SH. O'qitishning interfaol metodlari
2. Karimov N. XX asr adabiyoti manzaralari: "O'zbekiston", 2008
3. Karimov I. Yuksak ma'naviyat- yengilmas kuch. 2008
4. Usarova L.I. Umumiy pedagogika o'quv qo'llanma. 2020